Magyar Pszichológiai Szemle, 2008, 63. 3. 563–570.
DOI: 10.1556/MPSzle.63.2008.3.7

A *MAGYAR PSZICHOLÓGIAI SZEMLE* EGY ÉVTIZEDE (1998–2007) TÉMÁK ÉS STATISZTIKÁK TÜKRÉBEN*

PLÉH CSABA

BME Kognitív Tudományi Tanszéke
E-mail: pleh@cogsci.bme.hu

Beérkezett: 2008. 05. 20. – *Elfogadva:* 2008. 06. 30.

Az előadás a Magyar Pszichológiai Szemle *egy évtizedét (1998–2007) tekinti át a publikációs statisztikák tükrében. A lap bizonyítja, hogy még mindig érdemes nemzeti nyelven kiadni tudományos lapot. Tíz év alatt a PsychInf-ban 173 cikkünk fordul elő, 81 hivatkozással. Közleményeinkben az általános a szociál- és a klinikai pszichológia dominál. Statisztikailag jól mutatja a szerzők egyenetlen eloszlását, a nevezetes Lotka-törvényt. Tíz év alatt 382 szerző 654 cikket produkált. A szerzők 5%-a a cikkek 36%-át, a szerzők 8%-a a cikkek 65%-át írta. A recenziós rovat megadja a hazai reflexiót, de kellően nyitott a külföld felé is, amiben az angolszász orientáció dominál. 124 ismertetett könyvből 80 magyar, 40 angol, 1 német, 3 francia. Külön színe a lapnak, hogy az első számok mindig tematikus kötetek is, ebből már a 12. kötetnél tart a* Magyar Pszichológiai Szemle Könyvtára. *2008-ban a főszerkesztő a lap szerkesztésért az Akadémiai Kiadó nívódíjában részesült.*

Kulcsszavak: *magyar pszichológia, publikációs statisztikák, Lotka-törvény, pszichológiai szakterületek súlya*

Előadásomban lapunk egy évtizedének néhány jellemzőjét mutatom be, nem annyira a megoldások, hanem a világos főszerkesztői koncepció érzékeltetése s a tények felmutatása érdekében.

* Főszerkesztői előadás a 2007. június 15-i „*Magyarázzuk a pszichológiát*" című, a hazai pszichológiai szakfolyóiratoknak szentelt összejövetelen.

MIÉRT ÉRDEMES MAGYAR LAPOT CSINÁLNI?

A 20. század végén természetes kérdésként merül fel ez. Könnyű válasz az, hogy nem érdemes, hiszen mindenben csak a külföldi megmérettetés és jelenlét számít. Ugyanakkor van egy nyelvi kötelezettség is: anyanyelven is kell hogy éljen a szakma, s ehhez szükség van arra, hogy a tudomány is éljen anyanyelven. A *Magyar Pszichológiai Szemlé*nek van egy klasszikus, általunk büszkén vállalt ezt kiegészítő oktatási kötelezettsége is. Áttekintő cikkeivel az oktatás forrásanyagait is adja.

Milyen új vonásai jelentek meg a lapnak az utóbbi 10 évben?

Ezek a vonások igyekeznek erősíteni a rendszeres kapcsolattartást és a nemzeti szakmai hivatást.

4 szám hat számot jelentetünk meg, de ezek valóban időben megjelennek.

A *Magyar Pszichológiai Társaság* tagjainak kedvezményes előfizetést biztosítunk. Jelenleg 650 előfizetőnk van, ebből 110 a társasági kedvezmény alapján.

A szerkesztőbizottság révén a lektori folyamatba, s ezzel a folyóirat arculatának alakításába bevonjuk a szakma teljes országos „elitjét".

Nemzetközileg láthatóak vagyunk. PSYCHINF-ban, a szakma legjelentősebb referáló fórumában következetes, mára kereshető is a jelenlét. 2008-tól pedig a SCOPUS is indexeli lapunkat. Minden közleményünknek digitális azonosítója (DOI) van 2006 óta.

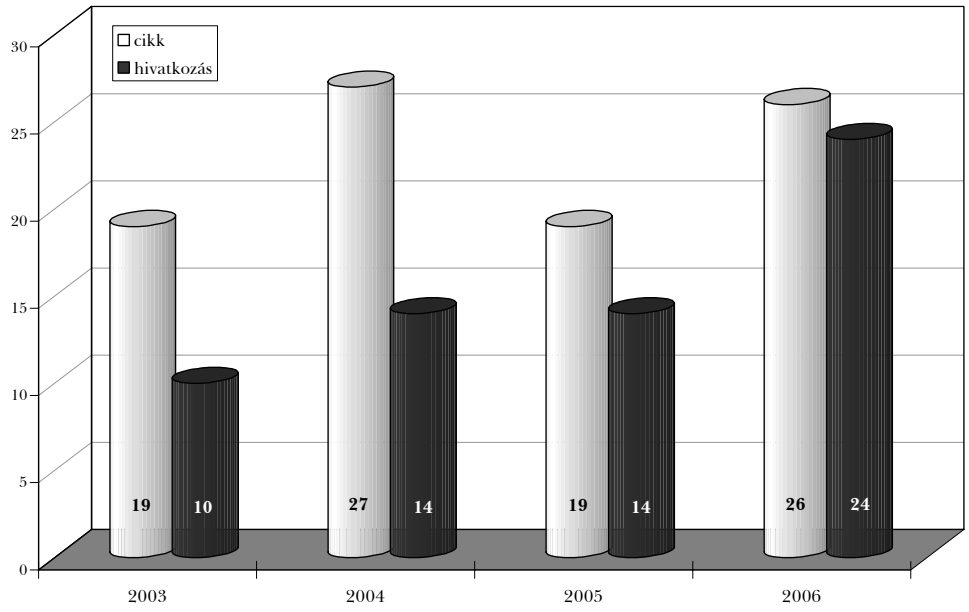

1. ábra. Előfordulás és hivatkozás a *PsychInf*ban az utóbbi években

Az egy évtized munkáját mutatja be részletesen a 10 éves repertórium (Repertórium 1996–2007). Nézzük meg ennek néhány részletét a nemzetközi adatbázisokban! Az évtized alatt 173 cikkünk fordult elő a PSYCHINF rendszerben, 81 hivatkozással. Vagyis lapunk eléggé látható a nemzetközi közösség számára, s átlagosan 0,5 körüli a cikkek idézettsége. Ez persze javarészt hazai idézettség. Ha olyan elveket vetítenénk rá erre a belső világra, mint amelyekből az impakt faktort generálják, akkor a *Szemle* cikkeinek hazai impaktja 0,5 körüli lenne. Az *1. ábra* az utóbbi néhány évben mutatja a nemzetközileg is látható közlemények s hivatkozások megoszlását.

Szerkesztési elveink

A kéziratok sorsa és lektorálása rendezett. A felkért kéziratokat kivéve minden kézirat szigorú anonim lektorálási folyamaton megy át, két lektorral, ellentmondás esetén egy harmadikkal. A szerzői változtatások kérésében és ellenőrzésében a rovatvezetőnek van fontos kezdeményező és ellenőrző szerepe.

Rendszeres önértékelést végzünk, évente kétszer, a szerkesztőbizottság mozgósításával. Ezeknek a megbeszéléseknek sokszor vannak az egyes cikkeken túlmutató következményei is. Ilyen volt például az MTA Pszichológiai Bizottságának CSÉPE Valéria (2007) bizottsági elnök állásfoglalása a pszichológiai folyóirat publikáció követendő etikai elveiről.

Tematikus számok külön kötetként is megjelennek. Ezek külön is megvásárolhatóak s külön katalogizált bibliográfiai tételek. Az így létrehozott *Pszichológiai Szemle Könyvtár* ma már 12. köteténél tart. A témaválasztásban a szerkesztőbizottság igyekszik a hazai pszichológia súlypontjait s az oktatás igényeit szem előtt tartani.

1. *Megismeréstudomány és mesterséges intelligencia*. Szerk.: PLÉH CSABA (1998)
2. *Kollektív, társas, társadalmi*. Szerk.: KÓNYA ANIKÓ, KIRÁLY ILDIKÓ, BODOR PÉTER és PLÉH CSABA (1999)
3. *Pszichológia és nevelés*. Szerk.: VAJDA ZSUZSANNA (1999)
4. *Az elme sérülései. Kognitív neuropszichológiai tanulmányok*. Szerk.: RACSMÁNY MIHÁLY és PLÉH CSABA (2001)
5. *Az intelligencia és az IQ-vita*. Szerk.: VAJDA ZSUZSANNA (2002)
6. *Valláspszichológiai tanulmányok*. Szerk.: HORVÁTH-SZABÓ KATALIN (2003)
7. *Képességzavarok diagnosztikája és terápiája a gyógypedagógiai pszichológiában*. Szerk.: LÁNYINÉ ENGELMAYER ÁGNES (2004)
8. *Az elbeszélés az élmények kulturális és klinikai elemzésében*. Szerk.: ERŐS FERENC (2004)
9. *Szervezeti látleletek. A szervezetpszichológia hazai kutatási irányai*. Szerk.: FARAGÓ KLÁRA és KOVÁCS ZOLTÁN (2005)
10. *Környezet – pszichológia*. Szerk.: DÚLL ANDREA és SZOKOLSZKY ÁGNES (2006)
11. *Ember és kultúra. A kulturális tudás eredete és átadásának mechanizmusai*. Szerk.: CSIBRA GERGELY és GERGELY GYÖRGY (2007)
12. *A fejlődési plaszticitás és az idegrendszer*. Szerk.: PLÉH CSABA (2008)

Miről szól a lap?

A *2. ábra* az eredeti közlemények tematikus megoszlását mutatja, alkalmi besorolás szerint, megengedve a többszörös besorolásokat.

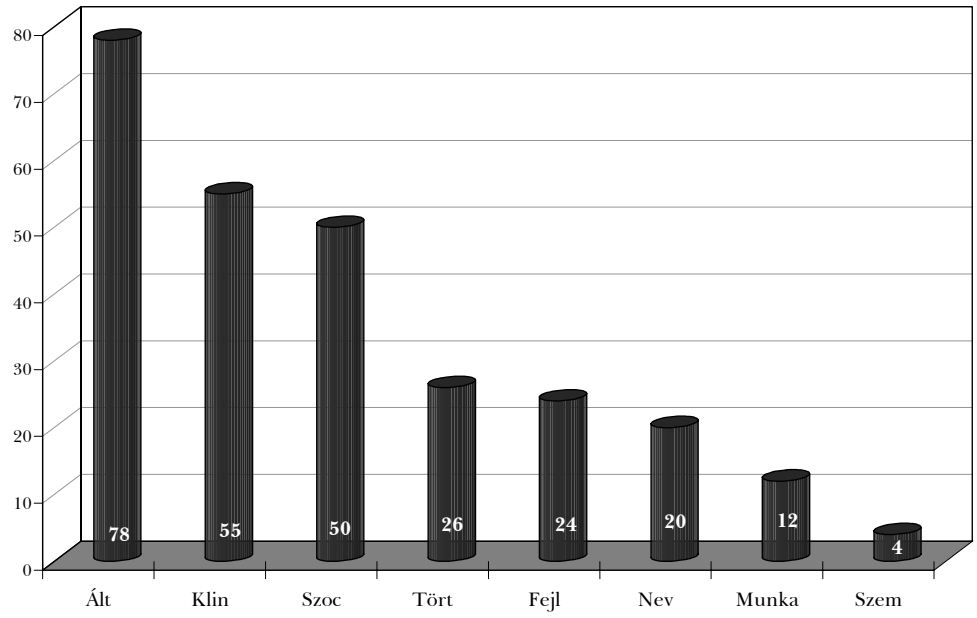

2. ábra. A 10 év eredeti közleményeinek tematikus megoszlása

Ez a megoszlás jól mutatja a szerkesztői szándékokat, s azt is, hogy más hazai lapok révén az alkalmazott lélektani közlemények – kivéve a klinikumot – máshová áramlottak át. Az általános lélektanon belül erős altéma az evolúciós és a fiziológiai pszichológia: egy-egy tucat cikkel jelennek meg a közel 80-ból.

Segítheti a tematikus arányok értelmezését a *3. ábrá*n látható összehasonlítás PLÉH (1979) adataival. Hogyan változott a tematikus preferencia 30 év alatt?

Az összehasonlításban van egy kis csalás. A besorolások nem teljesen azonos elveket követnek, s a 30 év előtti anyag a *Szemle* mellett a hasonló szerepet betöltő *Pszichológiai Tanulmányok* cikkeit is tükrözi, továbbá 30 év előtt a besorolásban feltüntetett cikkek nem voltak mind mai értelemben vett eredeti közlemények. Ezekkel a megszorításokkal együtt három mozzanat figyelemre méltó. Az általános lélektan míg a vezető terület termékenységét tekintve, miközben az ide publikáló szerzők számos nemzetközi lapban is közölnek. Ugyanakkor a felsőoktatásban vezető szerepet játszó fejlődés- és neveléslélektan publikációs aktivitása meglehetősen visszafejlődött a 30 év előtti arányokhoz képest. Ez lehet szerkesztési kérdés is, aggódom azonban, hogy nem csupán az. Kifejezi azt is, mennyire kutatásidegen tanszemélyzet oktatja ezeket a kulcstárgyakat. Végül 30 év alatt a ma-

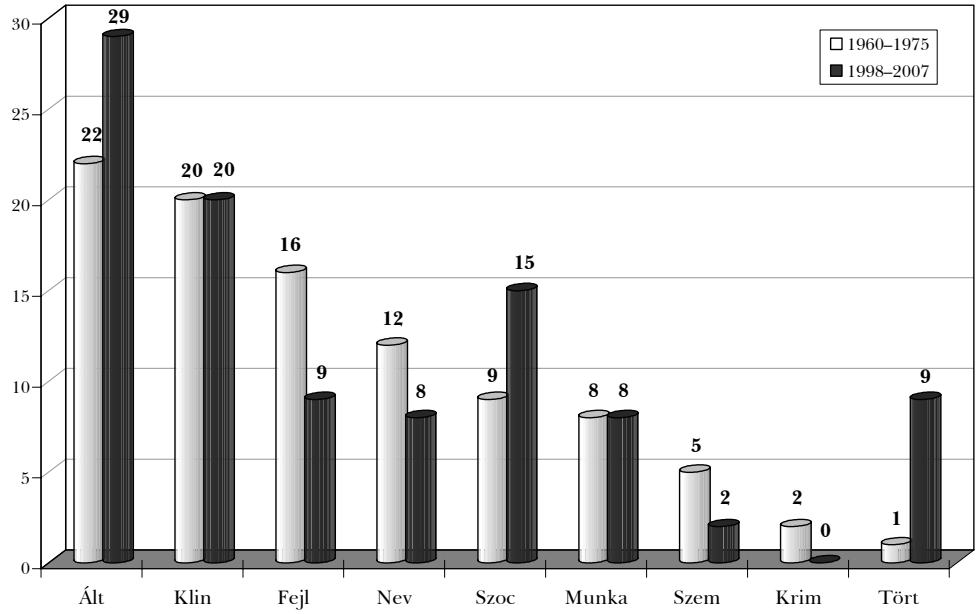

3. ábra. A tematikus megoszlás változása 30 év alatt, százalékban

gyar pszichológia egészének átalakulását tükrözve megnőtt a szociálpszichológia súlya, s a sokat emlegetett történeti tudatvesztést is kezdjük kiheverni: megnőtt a pszichológiatörténeti írások aránya is.

A SZERZŐSÉG SZERKEZETE: A LOTKA-TÖRVÉNY ILLUSZTRÁCIÓJA

Tegyünk egy kissé frivol kirándulást annak illusztrálására, hogy a *Szemle* közlési mintázata megfelel a tudományos közösségek általános statisztikai jellemzőinek! A 20. század közepe óta ismerjük a Lotka-törvényként (LOTKA, 1926) emlegetett jelenséget. Miként számos sokaságban – a szavak világában, a gazdagság megoszlásában, az emberek közötti kapcsolatok mintázatában – a tudomány világára is jellemző a rendkívül egyenetlen megoszlása a teljesítményeknek. E területen ez azt jelenti, hogy kevés tudós van, aki sok dolgozatot írt, s legtöbben hosszú életszakaszokon át is csupán egyetlen vagy igen kevés dolgozatot produkálnak. Az n cikket író szerzők száma $1/n^a$ az egy cikket írókhoz képest, ahol $a \sim 2$. Egyetemes törvény ez, melynek matematikai forrása is izgalmas kutatási téma, ugyanakkor biztosan érvényes különböző szakaszokra, s bármely lapra is, mint SCHUBERT, GLÄNZEL és BRAUN (1989) hatalmas adatgyűjtése is bemutatta.

Számunka az az érdekesség, hogy a Lotka-törvény a *Szemle* 10 évére is érvényes, amint azt a *4. ábra* összefoglalja.

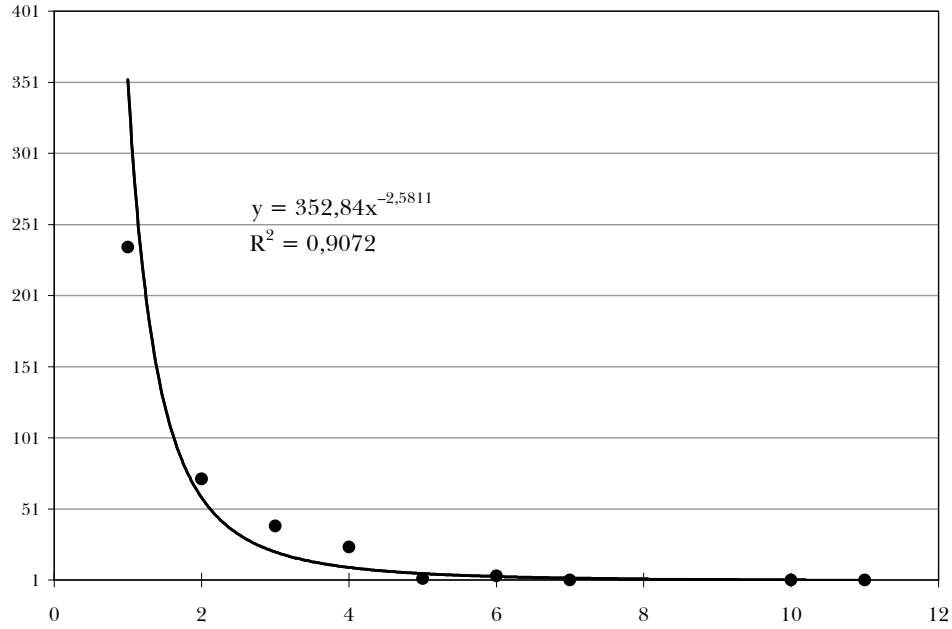

4. ábra. A *Magyar Pszichológiai Szemle* cikkei (1996–2006) is illusztrálják a tudományos teljesítmény egyenetlenségét, a Lotka-törvényt
(A görbeillesztés Schubert András [KSzI] munkája)

– 10 év alatt 382 szerző 654 cikket produkált.
– A szerzők 5%-a a cikkek 36%-át, a szerzők 8%-a a cikkek 65%-át írta.

A képletbe behelyettesítve ilyen kis mintánál $a \sim 2$ érték mellett a 4-6 cikket publikáló szerzők számát kicsit alulbecsüli, a 10 felettieket pedig felülbecsli a modell.

AZ ISMERTETÉSEK ÉS A VILÁG

Főszerkesztői és szerkesztőségi törekvés, hogy a könyvrovat egyszerre adjon hazai visszajelzést, s ugyanakkor közvetítse is a világ újdonságait. 10 év alatt 124 könyvről közöltünk ismertetést. Ezekből 80 magyar, 40 angol, 1 német, 3 francia nyelvű volt. Tanulságos, hogy a magyar nyelvű recenzeált könyvek több mint fele magyar szerző munkája (844). A többi viszont jól mutatja nemcsak a *Szemle* és a recenzensek, hanem a kiadói fordítás stratégiákban megjelenő szakmai irányultságot is. 21 amerikai, 7 francia, 5 brit, 2 osztrák s 1 holland könyv magyar változatát ismertettük.

A rövid könyvrovatban 209 könyvről adtunk hírt. Ezek megoszlása, amint azt az *5. ábra* mutatja, hasonló angolszász fölényt mutat.

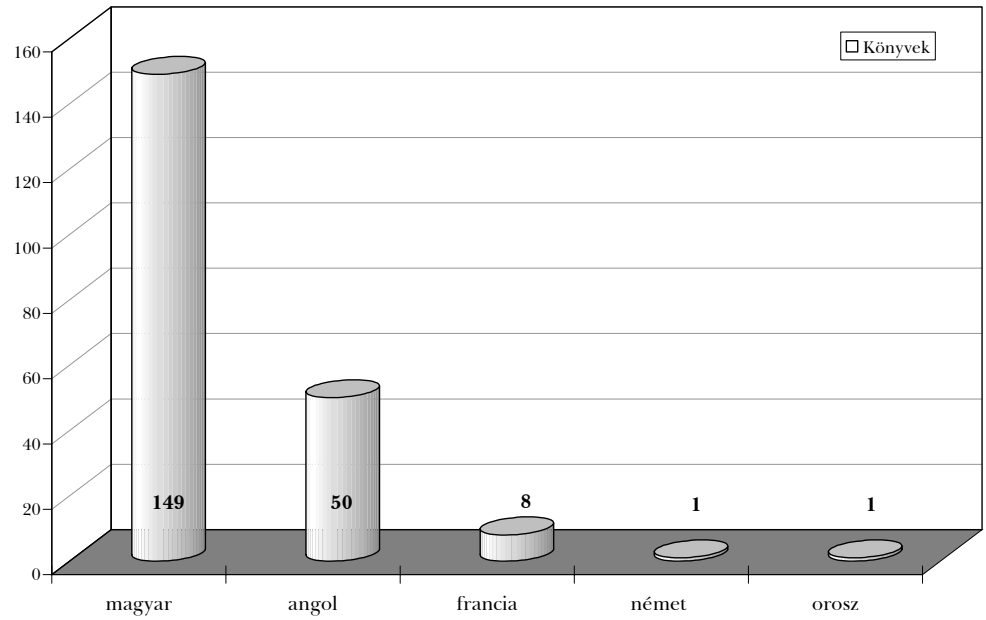

5. ábra. A rövid könyvhírek nyelvi megoszlása a 10 év során

MERRE TOVÁBB?

A lap az utóbbi években eddigi nyitott szerkesztőségi politikáját próbálta követni. Ennek csak néhány sarkalatos pontját emelem ki.

– Kezdeményező szerepet játszottunk két az Akadémiai Kiadónál megjelenő nemzetközi lap, az idén már 8. köteténél járó *Journal of Evolutionary Psychology* (kezdetben *Journal of Cultural and Evolutionary Psychology)* s a 2008-ban induló *Learning and Perception* lapok létrejöttében.

– Kezdeményeztük 2006-ban a Mérei Ferenc publikációs díjat, mely új segítője régi szándékunknak, a tudományos pályájukat kezdő szerzők involválásának.

Igyekszünk változatossá tenni a lapot, s ehhez időnként kezdeményezünk is, például a tematikus számokon keresztül. Örök dilemmánk itt, hogy vajon az elhanyagolt területeket noszogassuk és próbáljuk megihletni, vagy a Máté-effektusnak megfelelően (MERTON, 2002) a sikeres területek még sikeresebbé tétele a célunk. Vajon úgy járjunk-e el, hogy „akinek van, annak adatik, kinek nincs, attól elvétetik”, vagy próbáljunk kiegyenlíteni? A szerkesztők örök gondja ez.

IRODALOM

CSÉPE V. (2007) Etikai irányelvek a magyar nyelvű pszichológiai szakfolyóiratokhoz közlésre benyújtott kéziratok szerzői számára. *Magyar Pszichológiai Szemle, 62 (2),* 271–273.

LOTKA, A. J. (1926) The frequency distribution of scientific productivity. *Journal of Washington Academy Sciences, 16*, 317–323.

MERTON, R. (2002) *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Osiris, Budapest

PLÉH CS. (1979) A magyar pszichológia fejlődésének néhány jellemzője a publikációk mennyiségi elemzésének tükrében. 1958–1975. *MTA II. Osztály Közleményei, 28,* 209–231.

Repertórium 1996–2006 (2007) *Magyar Pszichológiai Szemle, 62,* 60 oldal

SCHUBERT, A., GLÄNZEL, W., BRAUN, T. (1989) Scientometric datafiles – a comprehensive set of indicators on 2649 journals and 96 countries in all major fields and subfields 1981–1985. *Scientometrics, 16*, 3–478.

A DECADE OF THE *HUNGARIAN REVIEW OF PSYCHOLOGY* (1998–2007) AS REFLECTED IN THEMATICS AND STATISTICS

PLÉH, CSABA

The talk surveys a decade (1998–2007) of the Hungarian Review of Psychology *in the light of publication statistics. The journal is a living proof for the feasibility of a national language scientific publication In 10 years 173 of its publication appeared in PsychInf with 81 citations. General, social and clinical psychology dominate as topics. Statistically the distribution of the papers illustrates well Lotka's law. 382 authors produced 654 papers. 5% of the authors produced 36% of the papers, 8% of the authors 65% of the papers. The review section provides for national feedback, with sufficient international openness. Out of boos reviewed 80 Hungarian, 40 in English, 3 French and 1 in German. A special aspect of the journal is hat the first number of each volume is also published as a separate book since it is a thematic volume. The Library of The Hungarian review of Psychology has now 12 volumes. The Akadémiai Kiadó our publishes honored the editor in chief with its price of distinction in 2008.*

Key words: *Hungarian psychology, publication statistics, Lotka's law, the prevalence of different domains of psychology*